

ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ
ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

Φάνης Παρπαΐρης

Φωτογραφικά Τετράδια

Εκδότης:
Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών
ΓΠΠ 233/2018-300
ISBN 978-9963-50-491-6

Εκδοτική επιμέλεια:
Αντωνία Σωκράτους Πεδόνε,
Λειτουργός Τύπου και Πληροφοριών

Επιμέλεια φωτογραφιών:
Χρίστος Αβρααμίδης,
Ανώτερος Φωτογράφος, Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών

Σχεδιασμός:
Design For Life Ltd

Εκτύπωση:
Laser Graphics Ltd

© ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΩΝ
Φωτογραφικό Αρχείο Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών

Φάνης Παρπαΐρης

Εισαγωγικό Σημείωμα Διευθύντριας Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών

Το Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών είναι ένα τμήμα της κυβέρνησης του οποίου η καθημερινότητα κινείται μεταξύ δημιουργίας, επικοινωνίας, πολιτικής, διπλωματίας, ενημέρωσης, πληροφόρησης, της κοινωνίας, των μέσων, του τύπου, της τεχνολογίας.

Το πιο σημαντικό, όμως, κομμάτι που κουβαλά το Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών είναι το βάρος της απαραίτητης καταγραφής της Ιστορίας μας, όχι μόνο για τη διατήρηση της πολιτιστικής μας ταυτότητας και της συλλογικής μας μνήμης αλλά και επειδή λειτουργεί ως νήμα που δένει το παρελθόν με το παρόν και το μέλλον τού τόπου και των ανθρώπων μας.

Και τίποτα δεν καταφέρνει να κάνει καλύτερα την καταγραφή της ιστορίας από μια φωτογραφία, αφού από όλα τα μέσα έκφρασης, η φωτογραφία είναι το μόνο που

ακινητοποιεί απόλυτα μια συγκεκριμένη στιγμή στον χρόνο. Είναι το μόνο μέσο έκφρασης που αναπαράγει επ' άπειρον κάτι που δεν συμβαίνει παρά μόνο μία φορά. Είναι το μόνο που μπορεί να συλλάβει απόλυτα ένα τμήμα της πραγματικότητας. Μιας πραγματικότητας που μετά, θα σημαίνει κάτι για κάποιον άλλο, αφού σε κάθε φωτογραφία υπάρχουν πάντα δυο άνθρωποι: ο φωτογράφος και ο θεατής.

Στο δεύτερο Λεύκωμα της σειράς «Φωτογραφικά Τετράδια» τού Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών, παρουσιάζεται «φωτογραφικά» ο Φάνης Παρπαΐρης, ένας πρωτοπόρος φωτογράφος και φωτοδημοσιογράφος. Είναι ο φωτογράφος που απθανάτισε σημαντικές στιγμές του αγώνα της ΕΟΚΑ όπως και άλλα ιστορικά γεγονότα στην Κύπρο και στο εξωτερικό. Άνθρωπος ευσυνείδητος, ευαίσθητος επαγγελματίας, προικισμένος...

Οι εικόνες που βλέπουμε μέσα από τον φακό του Φάνη Παρπαΐρη είναι συγκλονιστικές, είναι αληθινές, ζωντανεύουν μνήμες του παρελθόντος, και συνδέουν τον χρόνο, τον τόπο και τον άνθρωπο, αγγίζοντας όλα τα ανθρώπινα συναισθήματα. Οι φωτογραφίες του αποτελούν ένα ιδιότυπο ιστορικό τεκμήριο με αυτόνομη καλλιτεχνική αξία.

701 αρνητικά από το φωτογραφικό αρχείο τού Αγώνα 1955-1959 του Φάνη Παρπαΐρη αγοράστηκαν το 2008 από το ΓΤΠ και εμπλουτίζουν σήμερα το Φωτογραφικό μας Αρχείο. Η ψηφιοποίηση του πλούσιου Φωτογραφικού Αρχείου του γραφείου μας έχει αρχίσει ώστε να καταστεί και προσβάσιμο ηλεκτρονικά στον κάθε πολίτη.

Είναι χαρά και τιμή μας που μέσω αυτής της έκδοσης μπορούμε να μοιραστούμε με το κοινό ένα πολύ μικρό κομμάτι από το μεγάλο έργο αυτού του μεγάλου φωτογράφου, του Φάνη Παρπαΐρη.

Σοφία Α. Μιχαηλίδου
Διευθύντρια ΓΤΠ

Η συνάντησή μου στη ζωή με τον Φάνη Παρπαϊρη-Σμαρτ

Απόσπασμα από το Βιβλίο του Άντη Ραδίτη
Την Ελλάδα θέλωμεν και ας τρώγωμεν πέτρες,
Εστία 2006.

Διορίστηκα Βοηθός παραγωγός στην τηλεόραση του ΡΙΚ τον Μάιο 1971. Αρχικά εργάστηκα στο Δελτίο Ειδήσεων. Τα οπτικά που χρησιμοποιούσαμε τότε ήταν ραδιοφωτογραφίες από το εξωτερικό, που δεν πετύχαινε πάντα η λήψη τους, και κινηματογραφήσεις από εξειδικευμένους εικονολήπτες τοπικών γεγονότων σε 16 χιλστ. μαυρόασπρο φιλμ, με μηχανές ar-riflex. Όταν χρειαζόταν και ήχος, αυτό γινόταν παράλληλα σε ξεχωριστή μηχανή nagra, συνδεδεμένη με τη μηχανή λήψης, σε μαγνητοταινία του 1/4 της ίντσας. Το φιλμ εμφανιζόταν επί τόπου στο αρνητικό. Δεν υπήρχε μηχανή εκτύπωσης σε θετικό. Επίσης, ο ήχος μεταφερόταν σε 16 χιλστ. μαγνητοταινία westrex. Η μαγνητοταινία και το αρνητικό φιλμ έπρεπε να συγχρονιστούν σε μικρή, χειροκίνητη μηχανή, να κοπούν και να κολληθούν τα πλάνα στη σειρά που θέλαμε με σελοτέιπ και σ' όλη τη διάρκεια του μοντάζ βλέπαμε τις εικόνες στο αρνητικό, σε μικρές οθόνες μεγέθους δύο επί τρεις ίντσες.

Με ένα κουμπί τη στιγμή της προβολής το αρνητικό μετατρέποταν σε θετικό.

Με την έλευση του επαγγελματικού βίντεο ENG (Electronic News Gathering) το 1982, όλη αυτά ανατράπηκαν σε μια νύχτα. Τώρα

είχαμε άμεση, έγχρωμη, θετική εικόνα με γραμμένο μαζί της φυσικό ή άλληλον ήχο, ξεκάθαρα ορατή σε μεγάλες τηλεοπτικές οθόνες και μπορούσαμε να μεταφέρουμε από την master κασέτα οποιοδήποτε πλάνο, με τη μεγαλύτερη ευκολία και να το βάλουμε στη σειρά που θέλαμε σε μια άλλη κασέτα, δοκιμάζοντας συνέχεια διαφορετικές διάρκειες χωρίς να παθαίνει τίποτε το αρχικό πλάνο, χρησιμοποιώντας τη μουσική που είχαμε επιλέξει σε συνδυασμό με τους φυσικούς ή άλλους ήχους. Όλη αυτά διαμόρφωναν ένα τελικό αποτέλεσμα σε μια κασέτα χωρίς να χάσουμε απολύτως τίποτε από τα γυρίσματα. Ήταν σχεδόν απίστευτο.

Σε μια στιγμή, εκεί που εργαζόμασταν, ο Μιχάλης Γεωργιάδης κι εγώ πάνω σε μια ταινιούλα για το πρόγραμμα «Πρό Μέρα σε Μέρα», γυρίζει ο Μιχάλης και μου λέει:

- Ξέρεις τί άλλες δουλειές υπάρχουν έξω στο παζάρι, αν είχαμε δυο τέτοιες μηχανές δικές μας;

Εγώ ήμουν ένας «διανοούμενος», παραγωγός-σκηνοθέτης του Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Κύπρου, με φιλοδοξίες στη λογοτεχνία που για την ώρα έγραφε χρονογραφήματα με ψευδώνυμα στις

εφημερίδες. Δεν είχα καμιά σχέση με το «πασάρι». Ο Μιχάλης είχε. Τραβούσε φωτογραφίες κι ερασιτεχνικό βίντεο για διαφόρων ειδών πελάτες. Και οι δυο όμως, όπως κι οι περισσότεροι των συναδέλφων μας, ψάχναμε μίαν ευκαιρία να την κοπανάσουμε από το Ίδρυμα κάνοντας κάτι καλύτερο και να γλιτώσουμε κι από το ημερομίσθιο.

- Σοβαρολογείς; του λέω. Σαν τι δουλειές;

Δε χρειάστηκε να κουραστεί για να καταλάβω. Η άμεση αγορά ήταν για σύντομες ταινίες παρουσίωσης τουριστικών μονάδων, καθώς και ταινίες-πορτρέτα μεγάλων εταιρειών. Απ' εκεί και πέρα υπήρχαν πάντα οι πιθανότητες για οτιδήποτε άλλο.

Άρχισαμε την ίδια μέρα μαζεύοντας φυλλάδια και πληροφορίες για μηχανήματα. Ώρα με την ώρα, μέρα με τη μέρα έπαιρνα το πράμα πιο ζεστό. Θα γλιτώνα από τις μικρότητες των συναδέλφων, τις αντιζηλίες για τις θέσεις και τις προαγωγές, τη μοχθηρότητα, τις αγωγές του ενός εναντίον του άλλου, θα απαλλασσόμουν από τη λογοκρισία και την καταπίεση της Διεύθυνσης, τη δουλικότητά τους έναντι των κυβερνώντων, αλλά κυρίως θα ξέφευγα από τον μισθό και θα γινόμουν οικονομικά ανεξάρτητος και αυτεξούσιος! Ήταν τέλη Μαΐου 1985. Μέχρι τον Αύγουστο είχαμε εξασφαλίσει τα αναγκαία δάνεια και δύο ελαφρώς μεταχειρισμένες μηχανές για μοντάζ συν μια ολοκαίνουργια μηχανή λήψεως SONY BVP-150 με το φορητό της

video recorder. Όλα πιο προηγμένης τεχνολογίας από εκείνα του ΡΙΚ.

Είχα βάλει πιο στη μπάντα τη διανόηση και τη λογοτεχνία για ν' αφιερωθώ ολοκληρωτικά σε μια από τις πιο γνήσιες και ισχυρές κυπριακές παραδόσεις. Εκείνην του «για πράσσε για μετάπρασσε, για που την Τζύηρου φεύκε...».

39 ετών, τότε, πέρασα στον ώμο το φορητό βίντεο χωρίς να σταματήσω να παίζω και τον ρόλο του σκηνοθέτη, ενώ ο Μιχάλης, μία δεκαετία νεότερος και πιο ειδικός στον τομέα αυτό, ανέλαβε τη μηχανή λήψεως και τον ρόλο του συν-σκηνοθέτη συν αυτόν του μοντέρ. Αργότερα ο Μιχάλης θα μετακινούνταν για μεγαλύτερες φιλοδοξίες στη Lumiere (που εμφανίστηκε πιο επίσημα μετά το δικό μας τόλμημα, όπως, λίγο αργότερα και η Telecypria), οπότε έγινα και μοντέρ και διευθυντής και εικονολήπτης της πρώτης ανεξάρτητης εταιρίας παραγωγής ταινιών βίντεο ποιότητας εκπομπής στην Κύπρο, Transvideo Ltd. Οπωσδήποτε, μέσα σε τέσσερις μήνες από τη στιγμή που κατέβηκε στο κεφάλι του Μιχάλη η φράση «ξέρεις τί δουλειές υπάρχουν στο παζάρι κτλ.», βρεθήκαμε, τέλη Αυγούστου αρχές Σεπτεμβρίου του '85, με τρεις δουλειές στο χέρι, συνολικής αξίας ίσης σχεδόν με τους ετήσιους μισθούς και των δυο μας στο Ίδρυμα, μ' εμένα να παρακολουθώ τον ιδρώτα μου να στάζει στην καυτή άμμο της παραλίας του Nissi Beach στην Αγία Νάφα, καθώς τραβούσαμε τους αμέριμνους τουρίστες να τσαλαβουτούν στα διάφανα

νερά ή ξηραλωμένοι σαν νεκροί στην άμμο να μαυρίζουν τα τομάρια τους πασαλειμμένοι λάδια.

Αφού λοιπόν δέσαμε το γαϊδούρι μας στον τουρισμό, σκεφτήκαμε να δέσουμε κι ένα στις Ειδήσεις. Μια και δυο να 'μας στον Φωτο(γράφο) Σμάρτ, άλλως Φάνη Παρπαϊρη, ες Ίσαρι Αρκαδίας κι από το 1948 κάτοικο Λευκωσίας τον χειμώνα και του κοσμικού θερέτρου των Πλατρών το καλοκαίρι. Ο Φέλιξ Γιαζής του έδειξε τα μυστικά της φωτογραφίας, άνοιξε φωτογραφείο στις Πλάτρες κι έβγαζε το ψωμί του τραβώντας ενστανανέ τους παραθεριστές. Μέχρι που άρχισαν οι «φασαρίες» του '55. Μέσα στο '56 το αγγλικό πρακτορείο Ειδήσεων Visnews -αργότερα ενσωματώθηκε στο Reuters- γύρεψε έναν εικονολήπτη-φωτογράφο για τα καθημερινά για, βίαια γεγονότα. Ο κλήρος, μέσω του Φέλιξ που εξηγηρετούσε άλλο πρακτορείο, έπεσε στον Φάνη. Ο Φάνης άρχισε να τραβά τις εκτελέσεις, τις διαδηλώσεις, τα «κέρφια» και τις εκρήξεις και η Κύπρια σύζυγός του, αγγλομαθής Έλλη, να γράφει τα "ντόουπ σιήτς", τη σειρά και την περιγραφή των σκηνών. Οι δουλειές πήγαιναν καλά. Άλλοι σκοτώνονταν κι άλλοι τους φωτογράφιζαν. Μαζί με τον Φέλιξ και τον Άλφρεξ Ευθυβούλου, ο Φάνης φωτογράφησε και το ρεζιλιόκι των Εγγλέζων με τον Ριξεντίου. Πήραν τους φωτογράφους μαζί τους οι Άγγλοι για να επιδείξουν τον ηροδομένο Ριξεντίου, που επρόκειτο να παραδοθεί και να εξευτελισθεί. Ο τελευταίος όμως τους την έσκασε πέφτοντας μαχόμενος κι οι φωτογράφοι κατέγραψαν

μόνο την παθιασμένη τους, που έκαψαν έναν άνθρωπο ζωντανό γιατί μιλούσε άλλη γλώσσα από τη δική τους και γιατί ήθελε να 'ναι ελεύθερη η πατρίδα του.

Όταν συναντηθήκαμε με τον Φάνη, εγώ και ο Μιχάλης, τέλη Σεπτεμβρίου του 1985, ήταν ήδη 75 χρονών κι έτοιμος ν' αποσυρθεί από την ενεργό δράση. «θα το πω στο Πρακτορείο», μας είπε, «κι αν συμφωνούν να τραβήξετε δοκιμαστικά την παρέλαση της Ιης του Οκτώβρη». Το «Πρακτορείο» δεν είπε όχι, τραβήξαμε την παρέλαση σε βίντεο U-Matic High Band με την καινούργια μας μηχανή, στείλαμε την κασέτα στην Αγγλία με την επόμενη πτήση, μας είπαν οκ κι εμείς δέσαμε ακόμη ένα γαϊδούρι στις «Ειδήσεις».

Κάθε φορά που καλύπταμε μιαν είδηση και πληρωνόμασταν, κόβαμε και για τον Φάνη ένα μερίδιο. Δεν το είχε ζητήσει και δοκίμασε να το αρνηθεί. Εμείς όμως επιμένουμε, όπως, είμαι σίγουρος, και η Έλλη. Τελικά ο Φάνης ήταν ο καλλιτέχνης κι η Έλλη η διεύθυνση. Εκείνη έκαμνε και τις επαφές με το «Πρακτορείο». Ο Φάνης δεν ήξερε λέξη Αγγλικά.

Μια μοναδική φορά ήρθε μαζί μας σε κινηματογράφιση. Πρέπει να ήταν η δεύτερη μας δουλειά μετά την παρέλαση της Ανεξαρτησίας. Σε κάποια συγκέντρωση νεολογίων των κομμάτων, στις Βουλευτικές του Δεκέμβρη 1985. Σε κάποια στιγμή έντασης, ξεκίνησα να κάνω ένα σχόλιο. Μου έβαλε τις φωνές. Δεν επιτρέπονταν αυτά

την ώρα της δουλειάς. Είχε δίκιο. Ο Φάνης ήταν επαγγελματίας.

Γ' αυτό κάθε 30 του Νιόβρη, του Πποστόλου Ανδρέα, έρχονταν με τα δώρα του. Και μια μέρα, δεν θυμάμαι πότε ακριβώς, κατέφθασε με μια μεγάλη κάσα, γεμάτη μικρότερα κουτιά και φάκελα. «Είναι όλες οι φωτογραφίες που έβγαλα στον αγώνα, κι όλες του Μακαρίου μετααρνητικά τους», μου είπε. «Θέλω να σου τις χαρίσω». Κοινοδούρησα εγώ, έκαμα αμέσως χαρτί με τον δικηγόρο κι έβαλα τον Φάνη να υπογράψει. Μου μεταβίβαζε όλα τα δικαιώματα. Αποκτήσα το κόπυραϊτ των πιο διάσημων φωτογραφιών του Αγώνα. Αργότερα, μετά το 2010, τις παραχώρησα έναντι ενός ποσού στο ΓΠΠ. Το ποσό το έκανα μετοχές της Τράπεζας Κύπρου και, Βέβαια, έχασα τις μετοχές στην κρίση του 2013.

Πριν απ' ότ' αυτά, μέρες του Πάσχα του 1988, μόνος εγώ κι ακόμα μαθητευόμενος εικονολήπτης, παίρνω επείγον μήνυμα από την Visnews να παρουσιάσω στο αεροδρόμιο Λάρνακας που μετατράπηκε ξαφνικά σε κέντρο παγκόσμιου ενδιαφέροντος. Ήταν μετά τα μεσάνυχτα όταν μου τηλεφώνησαν, Μεγάλη Παρασκευή, 8 Απριλίου. Έφθασα στο αεροδρόμιο νύχτα ακόμα κι μόλις που ηρόληθα να κινηματογραφήσω το τζάμπο μπόινγκ των κουβετιανών αερογραμμών που προσγειώθηκε με 8 πάνοπλους αεροπειρατές και 44 ομήρους, πλήρωμα κι επιβάτες. Πρώτη τους δουλειά, για να δείξουν ότι ήταν σοβαροί, ήταν να πετάξουν

έξω από το αεροπλάνο, στην πίστα κάτω από τη μηροστινή πόρτα, το πρώτο τους θύμα. Ένα πυροβολημένο με τρεις σφαίρες στο κεφάλι κουβετιανό αξιωματικό που επέστρεφε από διακοπές. Απαιτήσή τους η απελευθέρωση 17 «αδελφών» τους σιιτών μουσουλμάνων που κρατούνταν στις φυλακές του Κουβέιτ για βομβιστικές επιθέσεις.

Κατολήξαμε σε μια ταράτσα του αεροδρομίου, εγώ κι ο βοηθός μου, μαζί με άλλα κινηματογραφικά συνεργεία, τοπικά και ξένα, να σηματοδούμε το τζάμπο και να καταγράφουμε κάθε κίνηση γύρω του. Καθώς προχωρούσε η μέρα έφταναν κι άλλα συνεργεία των διεθνών ηρακτορείων, φωτογράφοι και δημοσιογράφοι που έπαιρναν θέσεις μέσα κι έξω από μια σειρά γραφείων που τους παραχώρησαν οι αρχές του αεροδρομίου. Στήθηκαν συνδέσεις με τους δορυφόρους επί τόπου, τα ρεπορτάζ έδιναν κι έπαιρναν, ήταν παρούσα εκεί όλη η διεθνής αφρόκρεμα του επαγγέλματος, αλλά και οι τελευταίες εξελίξεις της τεχνολογίας στον τομέα της βιντεογράφησης ειδήσεων. Μια υπέρυθρων ακτίνων μηχανή λήψεως που έβλεπε μια χαρά μέσα στο σκοτάδι εγκαταστάθηκε ακριβώς δίπλα μου.

Όλο αυτό το ακατάδεχτο και ψωροπερήφανο εξειδικευμένο πλήθος, ντυμένοι με ειδικά μπουφάν, καπελάκια και άλλα συναφή, ηγαينوέρχονταν συνέχεια, άλλοιζαν βάρδιες, έπιναν καφέδες, κάπνιζαν τσιγάρα, έτρωγαν σοκολάτες κι εστίαζαν τους φακούς τους στο τζάμπο μόλις άρχιζε

μια διαπραγμάτευση. Ένας εκπρόσωπος του PLO (της Οργάνωσης για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης) μαζί μ' έναν βοηθό και τον διευθυντή του αεροδρομίου Ηροδότου που μετέφερε και την άποψη της κυπριακής κυβέρνησης έμπαιναν σ' ένα τζίνι, πήγαιναν στο αεροπλάνο, ανέβαιναν τη σκάλα, άνοιγε η πόρτα και μιλούσαν εκεί με τους κουκουλοφόρους αεροπειρατές. Αυτά μόλις που τα διακρίναμε μέσα από τις μηχανές μας. Το τζάμπο ήταν ίσα με οκτακόσια μέτρα μακριά με τη μύτη στραμμένη καταπάνω μας. Περισσότερο να πω ότι με κατείχε μεγάλο άγχος προερχόμενο από την απειρία μου μην κάμω κανένα τεχνικό λάθος με τη κάμερα, αθλή και από τους εντυπωσιακούς επαγγελματίες που με περιτριγύριζαν, εξοητισμένους με την τελευταία λέξη της τεχνολογίας. Ακόμα κι όταν σταματούσε η διαπραγμάτευση και γύριζαν όλοι στο διάλειμμα, τα τσιγάρα και τους καφέδες, εγώ έμενα κολλημένος στη μηχανή μου ελέγχοντας ξανά και ξανά ότι όλα ήσαν εντάξει, ότι ήμουν πάντα έτοιμος μπας και μου ξεφύγει κάτι, μπας και διασπράξω λάθος.

Αυτή η ιστορία κράτησε δυο μέρες. Απόγευμα της επομένης, Δευτέρας του Πάσχα, 11 Απριλίου, άρχισε μια νέα διαπραγμάτευση. Κολλήσαμε όλοι το μάτι στα σκόπευτρα των μηχανών μας κι αρχίσαμε να τραβούμε. Εγώ ήμουν σε μια σειρά όρθιων εικονοηχητών. Μηροστά μου ήταν μια άλλη σειρά, πίσω ακριβώς από την κουπαστή της ταράτσας, καθήμενοι. Βλέπαμε τους και το συνεργείο του ΡΙΚ, με

εικονοηχητή τον Φειδία Χριστοδούλου. Πέρασε κάμποση ώρα και δεν γινόταν τίποτε. Σε λίγο οι διαπραγματευτές κατέβαιναν τη σκάλα του αεροπλάνου, έμπαιναν στο τζιν και κατευθύνονταν προς εμάς. Μηροστά-μηροστά κάθονταν ο αντιπρόσωπος του PLO. Εστίασα πάνω του τον επί δύο τηλεφώνό μου. Ήταν συνοφρυωμένος και δεν μιλούσε. Αυτό, σκέφτηκα, ήταν κακό σημάδι. Μόλις σταμάτησε το τζιν, κατέβηκαν και μπήκαν μέσα στην αίθουσα των επισήμων. Όλοι οι εικονοηχητές, οι φωτογράφοι και οι βοηθοί τους από τις τέσσερις άκρες του κόσμου, Αμερικανοί, Άγγλοι, Γάλλοι, Γερμανοί, Ιταλοί, Καναδέζοι και δεν ξέρω τί άλλο, έσβησαν τις μηχανές, έβαλαν τα καπάκια στους φακούς και τα χέρια στις τσέπες για σκοκολάτες ή κίνησαν για καφέ. Όλοι, πλην ενός. Του καταπληκωμένου από την απειρία και την περιρρέουσα τεχνολογία ιθαγενή, που δεν έλεγε με κανένα τρόπο να πάει διάλειμμα. Ιδιαίτερα μετά τη σκοτεινισμένη φάση του παισιότιου διαπραγματευτή. Σηκώθηκε κι ο Φειδίας κι ήρθε δίπλα μου για κουβέντα. Ήμουν έτοιμος να με παρασύρει όταν, πριν σηκώσω το κεφάλι από τη μηχανή, τον ακούω να λέει «ρε, ανοίγει η πόρτα του αεροπλάνου». Νομίζω πάτησα το κουμπί κι άρχισα να βιντεογραφώ ακριβώς μετά το "ρε", πριν καν ακούσω όλη τη φράση. Είχα εστίασει ακριβώς στην πόρτα με τον επί δύο τηλεφώνό μου, με το κάδρο μου να περιλαμβάνει στο κάτω μέρος του κι ένα δάχτυλο πίστα του αεροδρομίου. Είδα την πόρτα ν' ανοίγει και να σπρώχνουν έξω έναν

πεσμένο άνδρα, το δεύτερο δολοφονημένο θύμα, με τα χέρια δεμένα μπροστά. Έπεσε στην πίστα, κάτω από τη μπροστινή πόρτα. Ήμουν ο μόνος που κινηματογράφησε εκείνο που πάνω από εκατό άνθρωποι, εξοπλισμένοι με την τελευταία λέξη της τεχνολογίας, περίμεναν τέσσερις μέρες για να συμβεί κι όταν συνέβη βρισκόνταν όλοι σε διάλειμμα!

Περίττο να περιγράψω τί ακολούθησε στη συνέχεια. Ο Κηθ Γκραϊνθς, ανταποκριτής του BBC από την εποχή της εισβολής στην Κύπρο, προσπάθησε να με πείσει να του δώσω την κασέτα με το υλικό γιατί, είπε, το BBC συνεργάζονταν με τη Visnews, που ήταν βέβαια αλήθεια. Όμως εγώ τίποτε. Περίμενα λίγο αργότερα στην ώρα της Visnews για να στείλω με τον δορυφόρο το υλικό της Visnews. Στο Λονδίνο, στα γραφεία του Πρακτορείου επεκράτησε μεγάλος ενθουσιασμός. Είχαν ακοράρει δι' εμού μια παγκόσμια επιτυχία. Εγώ, ένας φοβισμένος, άπειρος και ατεχνολόγητος ιθαγενής, είχα γίνει μέσα σε δευτερόλεπτα άσος κάμεραμαν.

Σχεδόν αμέσως μου παραχώρησαν μηνιαίο συμβόλαιο με τον όρο να στέλνω εβδομαδιαία έκθεση για το τι αναμενόταν τις επόμενες μέρες στην Κύπρο. Κι όταν έγραφα για διαδηλώσεις, που θα γίνονταν, με ρωτούσαν, θα πέσουν πυροβολισμοί, θα έχει νεκρούς; θα έχει αίματα; Όταν έλεγα «μάλλον όχι», δεν τους ενδιέφερε η «είδηση». Αυτό κράτησε τέσσερα χρόνια

περίπου μέχρι που βαρέθηκαν, ακύρωσαν το συμβόλαιο και μου φώναζαν πια μόνο όταν με χρειάζονταν.

Στο μεταξύ έβλεπα τον Φάνη όλο και πιο σπάνια. Πηγαίναμε καμιά Κυριακή μεσημέρι έως με την Έλλη για φαγητό. Κάποια στιγμή τού πήρε η «Σημερινή» συνέντευξη για τη ζωή του. Είχε, όμως, ένα παράπονο. «Ήντη», μου είπε, «έγραψαν πως είμαι ογδόντα χρονών. Εβδομήντα εννέα είμαι!» Ο Φάνης αρρώστησε με εγκεφαλικό το 1997. [...] Ο Φάνης πέθανε 87 χρονών στις 4 του Νοέμβρη του 1998.

“ Πολύκαρπος Γιωρκάτζης και Ανδρέας Παναγιώτου
στα δικαστήρια Λευκωσίας. ”

|| Η Πυρονομία με διάταγμα της αγγλικής Κυβέρνησης κλείνει το κατάστημα «Παγωτά Ηράκλη» στην οδό Λήδρας. Ο ιδιοκτήτης Ηρακλής Δημητρίου παρακολουθεί τη διαδικασία. ||

“ Η αυλή του Παγκυπρίου Γυμνασίου μετά τη μάχη.
Τραυματισμένος μαθητής μεταφέρεται υπό σύλληψη από
Άγγλους στρατιώτες. ”

|| Συλληφθείς πολίτης με την κατηγορία ρίψεως Βόμβας.
Διακρίνεται η σκιά του φωτογράφου. ||

|| Οι σύντροφοι του Γρηγόρη Φιλεντίου, Φιγουστής Ευσταθίου,
Αντώνης Παπαδόπουλος και Φειδίας Συμεωνίδης. ||

“ Ο Φειδίας Συμεωνίδης περιστοιχισμένος από Άγγλους στρατιώτες, οι οποίοι τον υποβάλλουν σε εξετασιομούς. ”

|| Καταδίωξη μαθητών και μαθητριών μετά από διαδήλωση στην οδό Κωνσταντίνου Παλαιολόγου, εντός των τειχών στη Λευκωσία. ||

|| Βαριά τραυματισμένος μαθητής κάτω στον δρόμο ονόματι Κώστας Φιλιππογιάννου. Πίσω αριστερά, η Σεβέριος Βιβλιοθήκη του Παγκυπρίου Γυμνασίου. ||

“ Σοβαρά τραυματισμένος μαθητής μεταφέρεται μακριά.
Πίσω η είσοδος της Σεβερείου Βιβλιοθήκης. ”

|| Ο κοσμοναύτης Γιούρι Γκαγκάριν επισκέπτεται την Κύπρο. ||

“ Τα ερείπια του σπιτιού που φιλοξενούσε το κρησφύγετο του Κυριάκου Μάτση στο Δίκωμο, μετά την ανατίναξή του. ”

|| Ο Γεώργιος Γρίβας-Διγενής μαζί με τον Έλληνα Πρωθυπουργό Κωνσταντίνο Καραμανλή και τον Αρχιεπίσκοπο Θεόκλητο στην Αθήνα. Πιο πίσω η Κική Γρίβα. ||

“ Η μέρα που επέστρεψαν από τα Βουνά οι αντάρτες της ΕΟΚΑ.
Ο Χριστάκης Τρυφωνίδης. ”

|| Πρώτη επίσκεψη των συγγενών των απαχνοισθέντων στα φυλακισμένα μνήματα. Οικογένεια Ανδρέα Παναγίδη. ||

|| Πρώτη επίσκεψη των συγγενών των απαχονισθέντων στα φυλακισμένα μνήματα. Μητέρα Μιχαηλάκη Καραολή. ||

|| Ο Βασιλιάς των Ελλήνων Παύλος
και ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος Γ' στην Αθήνα. ||

|| Ο Πρόεδρος Μακάριος και ο και αντιπρόεδρος Φαζίλ Κιουτσιούκ
επιβιβρούν στρατιωτικό απόσπασμα της ΤΟΥΡΔΥΚ. ||

|| Διαδηλώσεις μαθητών με σύνθημα την Ένωση με την Ελλάδα. ||

|| Ίεσηιτωμός των Αρμενίων από τους Τούρκους. ||

“ Ο στρατηγός Γεώργιος Γρίβας-Διγενής με τους επιτελείς του. ”

Κρυφό Σχολειό, εκκλησία Αγίου Κασσιανού.

“ Η ακταιωρός «Φαέθων» καίγεται μετά από βομβαρδισμό από τα τουρκικά μαχητικά στο Καραβοστάσι. ”

“My marshal I surrender” η ανάντηση της ΕΟΚΑ στη διορία που έδωσαν οι Άγγλοι να παραδώσει τα όπλα. Φωτογραφία που δημοσιεύθηκε σε όλο τον κόσμο..

“ Η πηλατεία Μετασό (αργότερα Ελευθερίας) κλείνεται με συρματοπλέγματα. Πίσω το κέντρο Χατζησάββα. ”

|| Σύλληψη... επικίνδυνου διαβηλωτή! ||

“ Ο λαϊκός ζωγράφος Κάσιαγλος στο σπίτι του στην Ήρσσια. Απεβίωσε στην ηλικία των 89 ετών, δώδεκα μέρες μετά την κακοποίησή του από Τούρκους εισβολείς το 1974. ”

|| Ήφιση της ΕΛΔΥΚ,
Λιμάνι Αμμοχώστου. ||

|| Στο χωριό Ψημολλόφου. ||

|| Εορτασμός 28^{ης} Οκτωβρίου 1940. ||

“ Ομιλία Διγενή στη Λευκωσία. ”

|| Ο Χριστόφορος Σάββας με ένα έργο του. ||

|| Ξεονίτωμα. ||

|| Η μητέρα του Μιχαλάκη Καραολή υποβασιμάζεται
από συγγενείς έξω από τα δικαστήρια Λευκωσίας. ||

“ Τέσσερις αγωνιστές της ΕΟΚΑ σκοτώθηκαν σε σπίτι στο χωριό Κούρδαλι από έκρηξη βόμβας που ετοίμαζαν. ”

“ Τέσσερις αγωνιστές της ΕΟΚΑ σκοτώθηκαν σε ομήτι στο χωριό Κούρδαλι από έκρηξη βόμβας που ετοίμαζαν. ”

|| Επίσκεψη στην Κύπρο Μελίνας Μερκούρη και Ζορζ Ντασέν. ||

|| Κρυφό Σχολειό εις Ακανθού όταν οι δυνάμεις ασφαλείας έκλεισαν το σχολειό. ||

“ Ο Σερ Τζων Χάρντινγκ κυβερνήτης της Κύπρου από τον Οκτώβριο 1955 μέχρι τον Οκτώβριο 1957 δροσίζεται σε παραλία της Κύπρου. ”

|| Ο αγγλικός στρατός κατοχής κλείνει το Ελληνικό Γυμνάσιο Αμμοχώστου μετά τον θάνατο του μαθητή του Πετράκη Γιάννη. ||

“ Προεδρικές εκλογές στην Κύπρο. ”

“ Την ημέρα που καταργήθηκαν τα κρατητήρια. ”

|| Όπως όλοι και οι ιερείς υπομένουν τη σωματική έρευνα. ||

“ Η ηριγκίτισσα Ειρήνη συναντά τον πατέρα τού Κυριάκου Μάτση.
Τις συστάσεις κάνει ο Ποθύκαρπος Γιωρκάτζης. ”

|| Επίσκεψη του Αντιπροέδρου των ΗΠΑ,
Λύντον Τζόνσον στην Κύπρο. ||

|| Επιβεβαίωση των ορίων των βάσεων στον χάρτη. ||

|| Άφιξη Μακαρίου από ταξίδι στην Αμερική. ||

|| Έτοιμοι ν' αντιμετωπίσουν ακόμη μια διαδήλωση. ||

|| Σκηνές μετακίνησης από περιοχές κινδύνου κατά τις πρώτες ημέρες των διακοινοτικών συγκρούσεων. Βόρειο προάστιο Λευκωσίας, Ομορφίτα. ||

“ Πρώτες μέρες των διακοινοτικών συγκρούσεων,
οδός Λήδρας, Λευκωσία. ”

“ Παρά τις απαγορεύσεις οι μαθητές τοποθετούν ελληνικές
σημαίες εις το άγαλμα του Διονυσίου Σοφωμού. ”

|| Στο μεταξύ η ζωή συνεχίζεται... ||

“ Μνημόσυνο Ρυξεντίου. ”

Ο Φάνης Παρπαΐρης γεννήθηκε στο Ίσαρι της Αρκαδίας Πελοποννήσου, το 1911. Τελειώνοντας το Γυμνάσιο αποφάσισε να φοιτήσει στη Σχολή Κρατικής Βιοπάλης της Κέρκυρας για δύο χρόνια και στη συνέχεια διορίστηκε στην Κεντρική Ψηφρεσία Γενικής Βιοπάλης στην Αθήνα. Στην Αθήνα γνώρισε τη μέλλουσα σύζυγο του Έλλη Βασιλείου από τη Λάρνακα, με την οποία παντρεύτηκαν το 1941.

Μετά από ασθένεια της συζύγου του, και αφού η ελληνική κυβέρνηση τότε πρόσφερε δωρεάν μεταφορά σε όσους Κύπριους επιθυμούσαν να επιστρέψουν στην πατρίδα τους, εγκαθίστανται στην Κύπρο το 1946.

Στην Κύπρο ο Φάνης αποφασίζει να ασχοληθεί επαγγελματικά με τη φωτογραφία, και η πρώτη του επαφή με το αντικείμενο ήταν οι διαφημίσεις για λογαριασμό του θεάτρου Παπαδοπούλου.

Μια από τις πιο σημαντικές πτυχές του έργου του ήταν η φωτογραφική καταγραφή του αγώνα της ΕΟΚΑ 1955-1959. Στη συνέχεια δημιουργεί τον δικό του χώρο στην οδό

Ρηγαίνης, τον οποίο για σκοπούς εύκολης χρήσης από τα ξένα πρακτορεία, ονομάζει Φωτο Σμαρτ.

Ο Φάνης Παρπαΐρης ανήκει στην ομάδα των φωτοδημοσιογράφων που θεωρούνται οι κατεξοχήν καταγραφείς των σημαντικότερων γεγονότων που έζησε η Κύπρος από τη δεκαετία του '50 μέχρι και το τέλος του αιώνα.

Φάνης Παρναΐρης

